

РОЗДІЛ 2

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З

ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Брутман А. Б.

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЛОВНИКІВ У

ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-БАКАЛАВРІВ

ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО

ОЦІНЮВАННЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Актуальність. Характерними рисами викладання іноземних мов у ХХІ столітті можна вважати використання інформаційно-комунікативних технологій у процесі навчання, моніторингу якості знань та підвищення мотивації серед студентського загалу. Це зумовлено аксіологічними та прагматичними факторами в сучасному освітньому середовищі: прагматизація змісту освіти, глобалізація та комерціалізація освітнього середовища. Активне залучення мережевого контенту в процес викладання також зумовлено переходом до дистанційної форми навчання через пандемію, що створює нові виклики для викладачів та студентства. Особливого значення

набуває і підготовка до вступних іспитів у магістратуру в умовах дистанційного навчання.

Зміни в сучасному інформаційному суспільстві, наприклад диджиталізація, у найрізноманітніших сферах життя людини, відображаються й на специфіці сприйняття інформаційних потоків, зокрема й навчальної інформації. Саме тому одним із імперативів сучасності є залучання інформаційно-комунікативних технологій у навчальний процес у вищій школі, адже, з одного боку, це активізує евристичний потенціал студентів, а з іншого – допомагає студенту адаптуватись до вимог сучасного суспільства, де інформація в переважній більшості передається через електронні носії. Особливої ваги використання інформаційно-комунікативних технологій набуває в умовах змішаного навчання під час карантину.

Вищезазначені фактори впливають на теорію та практику викладання іноземних мов, де методична думка спрямована на пошук нових підходів та засобів навчання, що актуалізують комунікативні потреби студентів. Це зумовлено адаптацією національної методичної школи принципів Європейських рекомендацій щодо мовної освіти, у яких ключовим підходом виступає комунікативний, базою для якого можна вважати

занурення студентів у мовну ситуацію з реальними комунікативними цілями і це призводить до змін традиційних ролей суб'єктів навчального процесу. Окрім цього, сучасне освітнє середовище сфокусовано на формуванні навичок пошуку інформації, активації ролі студента, що самостійно чи з допомогою викладача створює власну освітню траєкторію, в якій враховані потреби майбутнього фахівця.

Ці зміни впливають і на структуру та методичне забезпечення навчання іноземної мови, що поступово переходить у так званий «змішаний формат» (blended learning), який розуміють як поєднання навчання в аудиторії з виконанням онлайн-завдань вдома під час самостійної роботи. Цей формат навчання ставить на меті переосмислення канонічних засобів навчання та поступовий перехід до електронних версій підручників, що мають опції контролю виконання завдань, аудіо- та відео ресурси (наприклад, My English Lab від видавництва Pearson); наявність цих елементів активує внутрішню вмотивованість студента.

Однак під час підготовки до ЗНО виникає потреба у використанні додаткових ресурсів для збагачення словникового запасу, вивчення комбінаторики лексичних

одиниць тощо. Саме тому зростає актуальність залучення автентичних верифікованих ресурсів, що можуть використовуватись студентами безпосередньо під час підготовки до іспитів та стануть базою для створення лексичних завдань у відповідності до формату ЗНО викладачами. Одним із таких ресурсів є мережеві варіанти словників, які доволі довгий час були поза дослідницькою увагою теоретиків-методистів, але використовувались викладачами-практиками у навчанні іноземних мов під час викладання різноманітних курсів: загальний курс іноземної мови, ділова іноземна мова, мова фаху та курсів з підготовки до іспитів. Саме це актуалізує нагальну потребу в методичному осягненні та описі цього мережевого ресурсу.

Теоретичною базою дослідження є праці фахівців царини методики викладання іноземних мов (Б. Баррет, Г. Борецька, Г. Дюдєні, І. Іванюк, В. Кирикилиця, С. Кривець, І. Костікова, А. Куліченко, М. Лаптева, С. Левонісова, М. Маккарті, Н. Майєр, М. Морозова, С. Ніколаєва, Г. Стєнлі, О. Устимєнко, Дж. Хармер, Н. Хоклі, В. Черниш, П. Шарма) та лексикографії (С. І. Лендау, С. Аткінс, М. Рандель, Д. Салазар).

Мета й завдання дослідження. Мета дослідження полягає в з'ясуванні структурно-функціональних особливостей мережевих словників та окресленні потенційних можливостей використання контент-наповнення словників у курсах підготовки до ЗНО.

Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання:

– спираючись на методичний досвід фахівців з методики викладання іноземних мов та навчальної лексикографії, виокремити пріоритетні напрямки використання словників, зокрема мережевих, у викладанні іноземних мов;

– окреслити архітектуру мережевих словників;

– проаналізувати специфіку репрезентації лексичної одиниці в словниковій статті (наявність словникових позначок, специфіку висвітлення комбінаторики, словотворчий потенціал лексем);

– використовуючи контент-аналіз завдань ЗНО для вступу до магістратури, охарактеризувати ключові типи лексичних завдань, що можуть бути розроблені на матеріалі онлайн-словників;

– з'ясувати методичний потенціал додаткових опцій мережевих словників у рамках підготовки до ЗНО

(лексичних ігор, візуалізації словникових статей, перекладацьких сервісів);

– розробити систему лексичних вправ, використовуючи ресурсні можливості мережесловників.

Об’єкт дослідження – контент англомовних тлумачних словників, представлених у мережі.

Предмет дослідження – структурно-функціональні особливості репрезентації лексичних одиниць, що можуть бути використанні в рамках підготовки до ЗНО.

Джерельною базою є англомовні словники вільного доступу від провідних видавців англомовних підручників – Cambridge Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English Online та Macmillan Dictionary.

Виклад основного матеріалу. Традиційне визначення словника можна знайти в працях багатьох лексикографів. Так, американський дослідник С. І. Лендау зазначає, що словник «це текст, що описує значення слів, часто ілюструє їх у контексті і зазвичай подає вимову» [3, с.21]. Однак сучасні мережеві тлумачні словники виходять за рамки традиційного сприйняття цього поняття, перетворившись на гіпертекстовий простір, що поєднує риси різних типів словника (етимологічного,

орфоепічного, орфографічного, тезаурусу, фразеологічного тощо), енциклопедії та простору спілкування для тих, хто вивчає й викладає мову (наявність блогу та комунікації із читачами).

Останнім часом з'явилися роботи присвячені процесу поступового переходу словників до мережових версій. Авторитетний лексикограф М. Рандель зазначає, що словники переходять в електронній формат, як і енциклопедії [20, с.2-3], наприклад Encyclopædia Britannica, яка з 2012 року перейшла в онлайн-простір. Зміна формату з одного боку розчарувала численних прихильників традиційного книжкового багатотомника, однак, з іншого боку, видавцеві вдалося диверсифікувати контент у відповідності до вікових, когнітивних та прагматичних потреб потенційних читачів: так, окрім класичного мережового ресурсу Britannica, з'явилися версії Britannica Academic, Britannica Kids, Britannica School. Зручний інтерфейс та контент-наповнення в повній мірі відповідають жаровим очікуванням користувачів цих онлайн-енциклопедій, що позитивно впливає на процес сприйняття інформації та підвищує їхній просвітницький потенціал. Онлайн-версія цієї енциклопедії перетворилась на потужний освітній

ресурс, що заохочує до пізнання нової інформації завдяки великій кількості ігор, вікторин тощо [9].

Подібні зміни відбуваються і з мережевими версіями тлумачних англомовних словників більшості видавничих компаній. Перехід в електронний формат спрощує навігацію сайтом, відкриваючи нові можливості для користувача. Цей процес є незворотнім, адже диджиталізація охоплює усі сфери життя людини в сучасному суспільстві. На думку М. Ранделя, все ще існує скептицизм щодо електронних версій та меланхолія за старим добрим словником у книжковому форматі [19], однак нова форма репрезентації словникових статей, зручність пошуку та тематичний підхід до оформлення словникового гнізда з гіперпосиланнями дає нові можливості для користувачів. Окрім цього, однією із ключових переваг електронних словників є їхня спроможність до фіксації та до лексикографічного опису інновацій без необхідності перевидання всього словника.

Саме це й інспірує викладачів до використання цього ресурсу в процесі викладання іноземної мови під час підготовки до екзаменів різного типу та рівнів, зокрема ЗНО.

Серед основних напрямків при роботі з електронними словниками можна виокремити такі кола науково-методичних проблем, що потребують вивчення та уточнення:

- по-перше, методичні підходи систематизації знань та уявлень студентів про електронні словники;

- по-друге, дидактичний потенціал контенту електронних словників та можливості їх використання в освітньому просторі вищої школи в рамках підготовки до іспитів;

- по-третє, можливості створення власних словників.

Як зазначають авторитетні українські дослідники Є. Спіцин та В. Кирикилиця, словники мають великий дидактичний потенціал та вводять до наукового обігу поняття «словникова технологія», під якою розуміється «алгоритм спільних дій викладачів і студентів, спрямованих на формування у майбутніх фахівців умінь і навичок роботи зі словниками різних типів, засвоєння студентами отриманої зі словників інформації та використання її у подальшій практичній діяльності» [6, с. 74].

Для імплементації словникових технологій в навчальний процес з вивчення іноземної мови було запропоновано створення методичного алгоритму дій, що складається з п'яти етапів: підготовчий етап (формування мотивації); початковий етап (ознайомлення з архітектонікою словника); основний (процесуальний) етап (безпосередня робота з різними типами словників з пропедевтичними цілями); практичний (діяльнісний) етап (сфокусовано на використання словників для досягнення навчальних та професійних задач) та підсумковий (результативний) етап (спрямований на саморефлексію та самокорекцію при роботі зі словником) [6, с. 72–73; 12, с. 43]. Запропонований підхід стане в пригоді під час знайомства студентів із мережевими словниками та допоможе підібрати найбільш релевантний словник у відповідності до їх власних освітніх потреб та рівня володіння іноземною мовою. Дослідниця С. Кривець стверджує, що використання словників сприяє формуванню у студентів пошуково-інформаційної компетентності та описує їх функції у навчальному процесі – інформативну, освітню, професійно-орієнтувальну, регулятивну, об'єднувальну, релаксаційну [1].

Актуальною методичною проблемою є створення електронних навчальних словників. Так, у роботі української дослідниці М. Лаптевої, присвяченій дидактичним засадам створення електронного тлумачного словника, акцентується увага на специфіці функціональної парадигми цього типу початкового матеріалу, а саме – на його інформаційному, систематизуючому потенціалі та на його застосуванні для самоосвіти [2]. Проблематика створення та використання двомовного комп'ютерного словника як засобу навчання перекладу розкрита дисертаційному дослідженню С. Левонисової [4].

У рамках цього наукового доробку актуальним є підходи до роботи зі словником в межах навчального процесу з підготовки до екзаменів, запропоновані дослідником У. Нурмухамедовим. Автор робить наголос на навчальному потенціалі мережевого словника та звертає увагу на такі його риси: по-перше, корпусний підхід до організації лексичних гнізд; по-друге, інформація щодо частотності вживаності лексичної одиниці; по-третє, наявність комбінаторики слів; по-четверте, автентичні приклади вживання; по-п'яте, тематичний словник із різних галузей знань та специфіка використання в різних дискурсах [16]. Саме ці підходи в організації словникових

статей роблять словник унікальним методичним ресурсом для викладача іноземних мов, особливо під час підготовки до іспитів.

Як зазначають авторитетні методисти видавництва Pearson-Longman Г. Дюдені та Н. Хоклі імплементація мережевих лексикографічних ресурсів у навчальний процес є одним із засобів мотивування студентів до засвоєння нового лексичного матеріалу та надійним ресурсом для створення лексичних вправ для вчителів. На думку вищезгаданих авторів, мережеві словники базуються на сучасному мовному матеріалі та використовують автентичні джерела для ілюстрації комбінаторики, що допомагає студентові зануритись в іншомовний простір, розвинути пошукові навички та поглибити лінгвістичні знання [8, с. 103–112].

Мережеві словникові статті зазвичай складаються з таких структурних елементів: слово, частина мови, транскрипція в різних варіантах англійської мови (всі з проаналізованих словників мають аудіозапис слова, здійснений носієм мови відповідно до варіанту), дефініція відповідно до значення в різноманітних сферах (повсякденне вживання, діловий стиль, наукова лексика), похідні слова, сталі словосполучення, фразеологізми,

синоніми, антоніми, в окремих випадках трапляється інформація щодо етимології слова.

В роботі зі студентами та учнями шкіл слід звертатися до широкого кола лексикографічних джерел. Наведемо приклади та розглянемо особливості запропонованих та доступних у мережі Інтернет ресурсів.

Методичний потенціал сайту словника *Cambridge Dictionary*. За своєї архітектонікою сайт має такі структурні елементи: Dictionary; Translate; Thesaurus; Explore the English Grammar; Cambridge Dictionary +Plus.

Звернемо увагу на кожний з запропонованих елементів.

Розділ Dictionary містить тлумачні словники для різних цілей – English, Learner’s Dictionary, Essential American English, Essential British English. Також до нього включені двомовні словники (українська мова не представлена).

Проаналізуємо репрезентацію слова “*parent*” в різних варіантах цього тлумачного мережевого словника (Таблиця 1). В усіх 4 варіантах сайту подається базова дефініція слова, його вимова у відповідності до варіанту, або обидві форми (британська чи американська), прикметним є те, що в Essential American English, Essential

British English відсутні деривати від слова та словосполучення. Найбільш адекватним у рамках підготовки до ЗНО є версія English (а не версія Learner's Dictionary), адже в ній подані сталі словосполучення, деривати, синоніми та тематично близькі слова.

<u>Essential American English:</u>				
parent <i>noun</i> US /'peər.ənt/ A1 <u>your mother or father:</u> <i>Her parents live in Oxford</i>				
<u>Essential British English:</u>				
parent	<i>noun</i>	UK	/'peərənt/	A1
your mother or father: <i>Her parents live in Oxford.</i>				
<u>Learner's Dictionary:</u>				
<i>parent</i>	<i>noun</i> [C]	UK	/'peərənt/	US A1
your mother or father: <i>Her parents <u>live</u> in Oxford.</i>				
parental <i>adjective</i> UK /pə'rentəl/ US relating to a parent: <i>parental <u>responsibility</u></i>				
<u>English:</u>				
parent <i>noun</i> [C] UK /'peə.rənt/ US /'per.ənt/				
parent	<i>noun</i> [C]	(MOTHER/FATHER)		A1

a mother or father of a person or an animal, or someone who looks after a person in the same way that a parent does:

I'm going to meet Richard's parents for the first time this weekend.

Colorado is currently experiencing a shortage of foster parents.

Thesaurus: synonyms, antonyms, and examples

your parents

parent *My parents died when I was young.*

biological parent *Some children are raised by grandparents or other family members, instead of their biological parents.*

adoptive parent *When he was 7 months old, his mother gave him up to his adoptive parents.*

mother *Have you met my mother?*

father *My father fully supports my life choices.*

mum UK *My mum and dad go there every year.*

SMART Vocabulary: related words and phrases

Parents & children

babyhood, babymoon, bastard, child abuse, child-friendly, fraternal twin, etc

parent noun [C] (COMPANY) (also parent company) a company that owns one or more other companies:

The subsidiary has issued shares that are guaranteed by its parent.

The parent company is expected to spend \$50 million in advertising this year.

parent verb [I or T] UK /'peə.rənt/ US/'per.ənt/ to raise a child as their parent:

I think he was parented very well.

Graham has parented about 65 foster children and adopted 11 of them.

A lot of adoptive families are second-time-around families, people who've parented before and realize they can do it.

Таблиця 1. Репрезентація слова “parent” на сайті *Cambridge Dictionary*.

Розглянемо докладніше. Розділ **Translate** репрезентує двомовні перекладацькі сервіси на велику кількість європейських та східних мов, на жаль, українська не представлена в цьому переліку. Цей розділ сайту виходить за межі підготовки до ЗНО, адже в цьому іспиті відсутні завдання на перевірку навичок перекладу.

Слід підкреслити, що **Розділ Thesaurus** є актуальним для підготовки до ЗНО в рамках самостійної роботи студентів, а також може виступити ресурсною базою для викладача під час створення лексичних вправ. У ньому представлено великий перелік синонімів та антонімів, окрім цього він репрезентує лексичні одиниці, що пов'язані з цією тематикою.

Наприклад, для слова "*friend*" подано дефініцію (*a person you know well and like*), наведено приклад вживання (*We've been friends for years*), проілюстровано синоніми зі словниковою приміткою про стилістичну забарвленість та варіант англійської мови, де доречно послуговуватись цим словом (*buddy (informal), mate (UK informal), pal (informal), bestie (informal), buzzie (UK informal), BEF (informal), crony (informal disapproving), chum (old-fashioned, informal) girlfriend, confidant, compatriot (US), intimate (formal)*), а також антоніми (*enemy, stranger*) до слова. Робота з такими матеріалами розширює активний та пасивний словниковий запас.

Звернемося до наступного структурного елементу електронного лексикографічного видання. **Розділ Explore the English Grammar** присвячено поясненню граматичних явищ із яскравими автентичними прикладами. Розкрито

найбільш проблематичні аспекти граматики сучасної англійської мови, зокрема складні випадки, які зазвичай стають причиною помилок під час екзамену: adjectives and adverbs, easily confused words, nouns, pronouns and determiners, prepositions and particles, English verbs, words, sentences and clauses.

Безперечно, заслуговує уваги наповнення наступного структурного компоненту мережевого словника. Розділ **Cambridge Dictionary + Plus** містить якісний матеріал, спрямований на розвиток лексичних та граматичних навичок, і є чудовим засобом самостійної підготовки до різних іспитів, зокрема й ЗНО. Цей розділ має такі підрозділи Cambridge Word Lists, Grammar Quizzes, Image Quizzes, Video для студентів та викладачів.

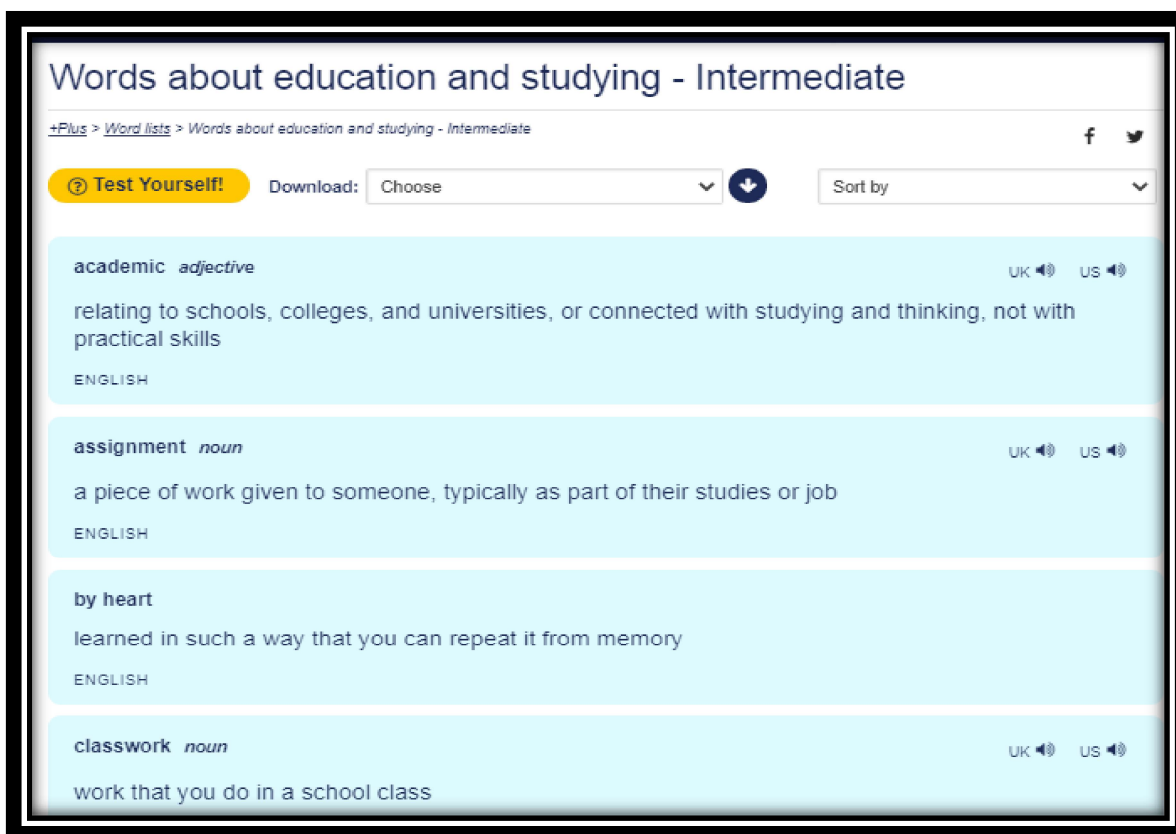

Рисунок 1. Words about education and studying – Intermediate

Наш власний методичний досвід підтверджує, що на особливу увагу заслуговує підрозділ Cambridge Word Lists, де представлені лексичні збірки за різними темами для студентів різного рівня володіння англійською мовою, наприклад до теми [Education and Studying – Intermediate](#) рівня Intermediate (Рис.1). Також можна створювати лексичні вправи до цієї теми (Рис.2):

Cambridge Dictionary

Dictionary definitions © Cambridge University Press and/or its licensors. For personal use only.

Quiz: Words about education and studying - Intermediate

- Which word or phrase matches the definition?
noun **a piece of paper with questions and exercises for students**
 answer: worksheet
- Which word or phrase matches the definition?
noun **to make the greatest effort possible**
 answer: do/try your (very) best
- Which word or phrase matches the definition?
noun **a long piece of writing on a particular subject, especially one that is done for a higher college or university degree**
 answer: thesis
- Which word or phrase matches the definition?
noun **work that you do in a school class**
 answer: classwork
- Which word or phrase matches the definition?
noun **study of work you have done, in order to prepare for an exam**
 answer: revision

Рисунок 2. Quiz: Words about education and studying –Intermediate

Fill in each gap with either an *-ed* or *-ing* form of the verbs in brackets.

1. We went to the cinema but the film was really .
(bore)
2. It was a really train journey from New York to Chicago. (tire)
3. She doesn't like heights and she was when she went on the ski lift. (terrify)
4. The weather at this time of year is , isn't it?
(depress)
5. It's an book. It's all about a boat journey along the Amazon. (amaze)

Рисунок 3. Вправа *-ing/ -ed Adjectives*

Слід зазначити, що підрозділ **Grammar Quizzes** фокусується на відпрацюванні найпроблемніших граматичних тем, які є типовими для міжнародних мовних іспитів. Наприклад, на тему виживання *-ing/ -ed Adjective*, задання відкритого типу, з автоматичною перевіркою:

Аналізуючи представлені у словнику блоки інформації, ми дійшли до висновку, що підрозділ **Image Quizzes** містить тести для розвитку лексичних навичок, що доволі важко піддаються тлумаченню. У підрозділі представлені вправи чотирьох рівнів складності (“Easy”, “Not so easy”, “Tricky”, “Challenge me!”) та перевіряють

знання, паралельно розширюючи світогляд студентів з таких тем, як-от: Tools and machines, Toys, games and entertainment, Things you wear, Sports, Plants, trees and flowers, On the road, Nature and weather, Music, Furniture and household equipment, Fruit, vegetables, herbs and spices, Food and drink, Cooking and kitchen equipment, Buildings, Boats, aircraft and trains, Arts and crafts, Animals: not mammals, Animals [10]. Візуальна компонента допомагає студентові утворити стійкий зв'язок між словом та його відповідником на картинці. Приміром, тема Arts and crafts містить лексичний матеріал від рівня Beginner до Advanced, регулярне виконання подібних вправ допоможе збагатити активний та пасивний вокабуляр та стане гарним підґрунтям для читання текстів відповідної тематики (у власній викладацькій практиці, використовую ці вправи перед відповідною темою, адже студенти мають змогу відразу візуалізувати нові лексеми та пригадати ті, що знали):

–“Easy”: *brown paper*– *crayon* – *drawing* – *paint* – *paint brush* – *painter* – *paper* –*pencil*– *photographer* – *marker* –*scissors*;

–“Not so easy”: *bead – cardboard –chalks – easel – knitting needles – line drawing – paintbox– pins – thread – sculpture – sewing machine – sketch– thread*;

– “Tricky”: *easel– cardboard – chalks– glitter – knitting needles – sculpture –sketch – thread –wrapping paper*;

–“Challenge me!”: *cable stitch – chain stitch – cross-stitch – kiln – loom – palette– pincushion – potter's wheel – sketchpad – spinning wheel* [17].

Автори та розробники мережевої версії Cambridge Dictionary намагаються підтримувати живий зв'язок зі своїми користувачами у двох формах – About Words Blog та New Words Blog. Давайте детально розглянемо особливості зазначених структурних компонентів та їх лексикографічне наповнення.

About Words Blog від Cambridge Dictionary є своєрідним майданчиком, де кожен із зареєстрованих користувачів може поділитись своїми думками про актуальну проблему. Тематичний діапазон може бути пов'язаний як із проблематикою вивчення мови (*Stay one step ahead with phrases containing the number one!*; *Women and biscuits: common pronunciation errors in English*), так і з питаннями, що виходять за рамки лексикографії (*How to stay motivated during the pandemic: What you told us, and*

why it matters; Making the best of it (dealing with life during the coronavirus pandemic)), але на сто відсотків будуть корисними словникові звороти, ідіоми чи фразові дієслова. Тексти нелінгвістичного спрямування можуть використовуватись як тексти для додатково читання студентами самостійно.

New Words Blog користувачів сайту репрезентує лексичні інновації, що виникають на позначення нових суспільних явищ та реалій, наприклад:

– **BookTokker** *noun* [C]UK /'bʊk.tɒkəʳ/ US /'bʊk.tɑ:kəʳ/
someone who posts videos on the social media platform TikTok in which they talk about books and reading;

– **Dub-Lit** *noun* [U /dʌb.'lɪt/ a genre of books written by authors from Ireland and set in present-day Dublin;

suburbanoir *noun* [U]

UK /səˌbʊzː.bə'nwɑːr/ US /səˌbʊzː.bə'nwɑːr/ a style of books, films etc. involving exciting, and often illegal, events that happen in an otherwise quiet neighbourhood [15].

Користувачі сайту можуть проголосувати – чи варто включати неологізм до словника:

Should BookTokker be added to the dictionary?

Yes! I've heard/read this word a lot.

Definitely not!

Let's wait and see. Maybe people will start using it.

Vote

[View Results](#)

Crowdsignal.com

Рисунок 4. Vote window

Методичний потенціал сайту Longman Dictionary of Contemporary English Online.

Ще одним широко розповсюдженим лексикографічним джерелом визнається **Longman Dictionary of Contemporary English Online**. Звернемося до детального огляду цього ресурсу. Архітектоніка Інтернет-ресурсу побудована за таким принципом: тлумачний словник англійською мови, двомовні словники (англо-іспанський (з основою на іспанську мову, якою спілкуються жителі Латинської Америки), англо-

японський та англо-корейський словники), розділи 10/10 Exercises та Quizzes.

Функціональна парадигма самого тлумачного словника дозволяє під час роботи зі словом ознайомитись із його дискурсивними характеристиками в рамках лексикографічного аналізу, а саме – належність до тематичної групи, дериваційного потенціалу, тезаурусу синонімів та антонімів, ідіоматичних зворотів, комбінаторики, етимології та яскравих прикладів із Longman Corpus.

За нашими спостереженнями класичним є оформлення словникового гнізда, де зазначено частину мови та базові морфологічні характеристики, транскрипцію й аудіоряд вимови в британському та американському варіанті. Розглянемо, слово “*parent*” [13], як у випадку з Cambridge Dictionary:

Related topics: Family

parent 1 /'peərənt 'per-/ ●●● S1 W1 noun

[countable]

1 the father or mother of a person or animal

Children under 14 should be accompanied by a parent.

The eggs are guarded by both parents.

Melissa's spending the weekend at her parents' house.

→ **birth parent**, → **foster parents**, → **lone parent**, →

one-parent family, single parent

2 something that produces other things of the same type

New shoots appear near the parent plant.

3 a company which owns a smaller company or organization

Land Rover's new parent

COLLOCATIONS

ADJECTIVES/NOUN + PARENT

a single parent (also a lone parent British English)

(=someone who has their children living with them, but no partner)

My mum is a single parent.

somebody's biological/natural parents

Most children are reared by their natural parents.

somebody's birth parents (=the ones who are biologically related to them)

Only half the children who are adopted wish to discover their birth parents.

somebody's real parents (=their biological parents)

I was thrilled to have found my real parents.

adoptive parents (=the people who take someone else's child into their home and legally become his or her parents)

Adoptive parents often have little practical preparation for parenthood.

a foster parent (=someone who has other people's children living with them)

Teresa was removed from her mother's care and placed with foster parents

parent² verb [intransitive, transitive] to look after your child and help them to develop well and learn how to behave

We help people to parent their children more effectively

.From Longman Business Dictionary

parent /'peərənt'per-/ (also **parent company**) **noun [countable]** if one company is the parent of another, it owns at least half the shares in the other company, and has control over it

The Minneapolis-based parent of investment firm Piper announced record revenue and earnings. This is an opportunity to improve the capital position of both the parent company and its subsidiaries.

Origin parent (1400-1500) Old French Latin, present

participle of parere “to give birth to”

Таблиця 2. Репрезентація слова “parent” сайті *Longman Dictionary of Contemporary English Online*.

Попри наявність спільних ознак побудови та наповнення двох зазначених мережових словників, зазначені ресурси мають і принципові розбіжності. Давайте звернемося до деталей. У мережевому словнику Longman на відміну від вищезгаданої версії Cambridge відсутня примітка про обов’язковість лексичної одиниця для людини з певним рівнем мови (A1), однак зазначено, що слово належить до 1000 найбільш вживаних у мовленні (S1) та на письмі (W1). З точки зору викладання іноземної мови цікавим є віднесення лексеми до певної тематичної групи, що може стати у пригоді при розробці завдань із вказаної тематики, для збагачення активного та пасивного вокабуляру студента. Наприклад, до тематичної групи Family включено велику кількість лексичних одиниць [13], див. на платформі Longman (Рис. 5). Подібні візуалізації допомагають студентів зорієнтуватись під час вивчення нової теми та завдяки можливості переходу за гіперпосиланням знайти тлумачення незнайомих слів.

Topic: Family

Explore Family Topic

baby barrier method betrothal boy Br. branch **contraception** cousin descendant **descent** distant **divorce**
divorce divorced divorcée domestic dowry **dynasty** ex **extended family** familial family family man
family planning **family tree** father father-in-law **fiancé** fiancée filial **first cousin** godchild
goddaughter grandad granddaddy grandchild granddad **granddaddy** granddaughter **grandfather** grandma
grandmother grandpa grandparent grandson **granny** half-brother **half-sister** **hereditary** house husband
in-laws **intermarry** maiden aunt **maid of honour** mam mama mamma **mammy** man marital
matrimony **miscegenation** mixed marriage **monogamy** nuclear family **oedipal**
Oedipus complex **one-parent family** parent parentage parental parenthood parenting paternity
paternity suit patriarch patriarchy pedigree polygamy **propinquity** **proposal** relative **scion** separate
separated **separation** sibling single parent sister **sister-in-law** stepbrother **stepchild** stepdaughter
stepfather stepmother **stepsister** stepson **uncle** union **unmarried** **upbringing** wedding wedlock
white wedding widow widower widowhood

From Longman Dictionary of Contemporary English

Рисунок 5. Exploration of Family Topic in Longman Dictionary

Проаналізувавши архітекtonіку розділу **English vocabulary quizzes**, ми дійшли висновку, що там зосереджені блоки інформації, які пов'язані з похідним вживанням лексичних одиниць, їх ідіоматичним навантаженням. Розділ **English vocabulary quizzes** містить вправи для відпрацювання навичок роботи з такими карколомними темами, як вживання ідіом, фразових дієслів, сталих словосполучень, прийменників, синонімів. Усі запропоновані вправи мають 2 рівня складності – загальноновживані та рідковживані.

Автоматизований алгоритм перевірки та наявність опції перегляду правильних варіантів після завершення тесту робить ці вправи гарним інструментом підготовки до вступного іспиту в магістратуру у форматі ЗНО. Ключем до успіху у підготовці є системність виконання вправ, як результат – автоматизм їх виконання. Наведемо приклади завдань з кожної тематичної групи двох рівнів складності:

Common collocations quiz	Less common collocations quiz
<p><i>I Choose the word often used with all of these.</i></p> <p>perfectly/quite _____</p> <p>theoretically _____</p> <p>technically _____</p> <p>humanly _____</p> <p>powerful possible –</p> <p>practical</p>	<p><i>I Choose the word often used with all of these</i></p> <p>reduce/cut a _____</p> <p>eliminate a _____</p> <p>face a _____</p> <p>show a _____</p> <p>deficit – descendant–</p> <p>denial</p>
Common synonyms quiz	Less common synonyms quiz
<p><i>I Choose the one with a different meaning.</i></p> <p>stuffed full of sth</p>	<p><i>I Choose the one with a different meaning.</i></p> <p>whip</p>

<p>overloaded</p> <p>teeming (with sth)</p> <p>fast</p>	<p>flood</p> <p>drench</p> <p>moisten</p>
<p>Common phrases quiz</p> <p>1 Match the phrases to their meanings.</p> <p>hand/give/offer sb sth on a plate</p> <p>have a lot/enough on your plate</p> <p>to have a lot of problems to deal with or problems to worry about –</p> <p>to let someone get or achieve something easily, without much effort from them –</p> <p>or</p> <p>2 Example: <i>Damon won the game for us – he’s the daddy!</i></p> <p>Choose the meaning of</p>	<p>Less common phrases quiz</p> <p>1 Match the phrases to their meanings.</p> <p>pitch sb a line</p> <p>pitch a tent/pitch camp</p> <p>to set up a tent or a camp for a short time</p> <p>to tell someone a story or give them an excuse that is difficult to believe</p> <p>2 Choose the meaning of the phrase fall off the wagon.</p> <p>to start a process in which everything that</p>

<p>the phrase the daddy/your daddy</p> <p>the best, most important, or most respected person</p> <p>the best-known checkpoint in the Berlin Wall between what was formerly East and West Germany</p> <p>the best possible example of something</p>	<p>happens causes something else to happen</p> <p>to start a car whose battery has lost power by connecting it to the battery of another car</p> <p>to start drinking alcohol again after you have stopped</p>
<p>Common phrasal verbs quiz</p> <p>1Example: I've spent all day running around after the kids.</p> <p>Choose the meaning of the phrasal verb run around after</p> <p>to do something wrong or illegal</p> <p>to do something to</p>	<p>Less common phrasal verbs quiz</p> <p>1Make a phrasal verb that means:</p> <p>to find out where a particular kind of problem exists and get rid of it root</p> <p>_____</p> <p>after</p> <p>out</p> <p>across</p>

<p>show that you remember and respect someone important or an important event in the past</p> <p>to do a lot of things for someone else as though you were their servant</p>	
<p>Common prepositions quiz</p> <p>1 Choose the preposition used with cut in:</p> <p>A cut _____ 1% in interest rates was announced yesterday.</p> <p>on of by</p>	<p>Less common prepositions quiz</p> <p>1 Choose the preposition used with quota in:</p> <p>The government has imposed quotas _____ the export of timber.</p> <p>on in at</p>

Таблиця 3. Приклади вправ із розділу English vocabulary quizzes.

За нашими спостереженнями **Розділ 10/10 Exercise** ідеально підходить для організації роботи зі студентами, що мають високий рівень знань та навичок з англійської мови. **Розділ 10/10 Exercise** розроблено для користувачів,

які хочуть поглибити свої знання з англійської мови, як на теоретичному рівні, так і з прагматичною метою – складання міжнародного іспиту. Вправи представлені за такими тематичними групами:

- Exam preparation (тренувальні матеріали у форматі міжнародних іспитів: B2 First, C1 Advanced, C2 Proficiency, IELTS, TOEIC, PTE Academic);

- Listening and pronunciation (тренувальні вправи за такими темами: stress, syllables, sound recognition, British or American);

- Advanced grammar (вправи на теми: modal verbs, conditionals, subjunctives and the ‘unreal’ past, reported speech, the grammar of formal English, the grammar of spoken English);

- Intermediate grammar (представлено такі граматичні теми: adjectives and adverbs, future forms, verbs with -ing forms and infinitives, passive forms, word combinations);

- Vocabulary (synonyms, collocations, idioms, phrasal verbs, antonyms, abbreviations and acronyms, register, culture, the grammar of vocabulary, word formation).

Окремо хочеться звернути увагу на опції сайту, які змінюються кожного дня – Pictures of the day та Word of the

day, що стимулюють користувачів сайту до щоденного збагачення лексичного запасу.

Методичний потенціал платформи мережевого словника Macmillan Dictionary. На платформі 4 розділи, власне словник, тезаурус, розділ зі сталими словосполученнями. Словник має такі підрозділи Dictionary, Buzzword, Open Dictionary, Resources, Quizzes, Videos

Розглянемо словникове гніздо слова “parent”:

parent NOUN COUNTABLE UK/'peərənt/

WORD FORMS

singular parent plural parents

DEFINITIONS³

1 a mother or father

Has Joe met your parents yet?

Synonyms and related words Parents

birth father – birth mother – birth parent

2 an animal or plant that produces a new animal or plant

Synonyms and related words General animal types

adult– amphibian– animal

Synonyms and related words General types of plant

alpine – annual– bean

3 BUSINESS a parent company
Synonyms and related words
General types of business or company
account –acquisition– affiliate

Таблиця 4. Репрезентація слова “parent” сайті Macmillan Dictionary.

Узагальнюючи можливості словника **Macmillan Dictionary**, варто зазначити наявність сильних та слабких сторін лексикографічної класифікації лексичних одиниць. Так, до позитивних характеристик репрезентації слова є наявність звукової версії, граматичних форм множини та одними. Однак розчаровують гіперпосилання на Synonyms and related words General animal types та Synonyms and related words General types of plant, адже вони практично не стосуються означеного концепту, а пов’язані з темами «Тварини та рослини», повністю відсутня дефініція до третього значення слова “parent” у бізнес-дискурсі.

Розглянемо кожний зі структурних компонентів більш предметно. **Buzzword** це ресурс, у якому аналізуються популярні неологізми, що стали вживаними останнім часом, роз’яснюється їх походження та специфіка вживання в сучасній англійській мові. До лексичних інновацій 2020 року авторка цього блогу, лінгвістка з

Університету Манчестера Керрі Маквелл, віднесла такі: zoom, cyberloafing, digital wildfire, Facebook narcissism, FOMO, family, oversharing, photobombing, sofalizing, tech-life balance.

Безперечно, заслуговує уваги й ресурс Open Dictionary, його присвячено неологізмам та діалектним фразам, що з'являються в різних країнах світу, запозиченням в англійську мову та, як зазначають адміністратори сайту, слова, що не увійшли до базової версії словника. Кожен може долучитись до створення цього розділу. Наведемо приклади лексичних інновацій, що були додані останнім часом: tararabit, fit to be tied, as fit as a butcher's dog. В нашій викладацькій діяльності цей ресурс себе зарекомендував як інструмент, що значно поживляє розгляд сучасних okazionalizmiv англійської мови.

Після ретельного аналізу наповнення підрозділів сайту **Buzzword** та **Open Dictionary** можна стверджувати, що цей мережевий ресурс варто використовувати зі студентами, які цікавляться соціолінгвістикою та мовними інноваціями, під час пошуку ілюстративного мовного матеріалу для створення наукових розробок.

– Resources – це розділ, у якому представлено методичні розробки до різних тем з великою кількістю планів уроків та креативних завдань для учнів різного віку.

– Games – платформа для формування лексичних навичок під час виконання тестів.

– Videos представляє відеоматеріали з таких тем: Videos for the classroom (Real Grammar, Real Vocabulary, Real World English) – цей продукт може бути використаним під час занять як ілюстративний матеріал для пояснення граматичних та лексичних тем; Your questions answered – серія відеокліпів, присвячених популярним лексичним зворотам та одиницям, що знадобляться в повсякденному спілкуванні.

Критичний аналіз мережевих словників інспірує до пошуку підходів щодо створення релевантної бази завдань для підготовки до ЗНО, в якому окремий розділ присвячено використанню мови. Завдання частини використання мови націлені на перевірку сформованості лексичних та граматичних вмінь та навичок студентів. Задання побудовані на основі закритої відповіді із чотирма можливими варіантами відповіді. На основі контент-аналізу матеріалів єдиного вступного іспиту до магістратури у формі ЗНО за період з 2017 р. до 2020 р.

було виокремлено основні типи лексичних одиниць, що виносяться на перевірку: використання сталих словосполучень, використання дієслова з прийменником, використання прикметника з прийменником, завдання на вживання синонімів, фразові дієслова, зрідка ідіоматичні вирази.

Активна робота саме над цими конструкціями повинна стати однією із основних задач під час підготовки до ЗНО. Сучасний тлумачний словник та дидактичні ресурси, представлені на ньому, можуть стати в пригоді студентам для самостійної роботи, однак відбір мовного матеріалу повинен мати системний характер та відпрацьовуватись під час аудиторної роботи з викладачем у реальній або в онлайн- аудиторії. Як слушно зазначає авторитетна дослідниця А.Куліченко, робота на мовним матеріалом повинна вписуватись у класичну модель роботи з новим лексичним матеріалом: **ПРЕЗЕНТАЦІЯ – ПРАКТИКА- ВИКОРИСТАННЯ.**

На етапі презентації новий лексичний матеріал повинен стати повністю зрозумілим студентській аудиторії, знайомство із ним може буди завдяки тлумаченню (в цьому випадку словник є ідеально базою), презентації за допомогою візуальних образів, або ж

перекладу (цей варіант не є розповсюдженим серед західних методистів). На етапі практики нових лексичних одиниць можливі вправи із закритою та відкритою формою відповіді, ідеальним матеріалом для вправ можуть слугувати приклади зі словника. Заключним етапом застосування онлайн-словників у рамках підготовки до ЗНО буде написання твору з використанням нових, але вже опрацьованих одиниць [11].

Висновки. Сучасні мережеві словники англійської мови поступово перетворились в унікальний навчальний ресурс, що поєднує академічність викладу матеріалу із прагматично орієнтованим підходом до репрезентації лексичних одиниць, як для носіїв мови, так і для тих, хто її вивчає як іноземну. Доступність мережевих версій словника популяризує його використання, адже є спеціальні додатки для телефону чи планшета для зручної навігації на сайті, що робить його доступним для широкого загалу. Відсутність плати за користування базовою версією та можливість використання дидактичних матеріалів під час занять робить зі словника своєрідну навчальну Мекку для студентів та викладачів.

Наявність вправ з автоматичною перевіркою є чудовим інструментом для самовдосконалення і

саморефлексії студентів під час самостійної роботи, особливо в умовах підготовки до іспитів у період карантину.

У подальшому планується дослідження спеціальних словників певних галузей знань з метою створення системи вправ для фахівців різних спеціальностей на основі автентичних лексикографічних матеріалів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кривець С. В. Формування пошуково-інформаційної компетентності майбутніх вчителів у процесі роботи зі словниково-довідниковою літературою : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Ніжин, 2009. 235 с.
2. Лаптева М. В. Дидактичні засади створення та застосування тлумачних словників в умовах інформатизації навчання : автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Харків, 2004. 22 с.
3. Лендау С. І. Словники: мистецтво та ремесло лексикографії / пер. з англ. О. Кочерги. Київ : К.І.С., 2012. 480 с.
4. Левонисова С. В. Компьютерный словарь как средство изучения английского языка студентами

неязыковых специальностей вузов : автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.08, 13.00.02. Ярославль, 2004. 11 с.

5. Полежаев Ю.Г., Брутман А.Б. Використання інтернет-словників у викладанні іноземних мов (на матеріалі англомовних мережевих ресурсів) *Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі* : Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 9–10 квітня 2020 р.). Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 354–358.

6. Спіцин Є., Кирикилиця В. Перспективи використання словникової технології навчання в освітньому просторі вищої школи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка*. 2015. №1. С. 70–76.

7. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 05.03.2021).

8. Dudeney G., Hockly N. *How to Teach English with Technology*. Harlow : Pearson Education Limited, 2007. 192 p.

9. Encyclopædia Britannica. URL : <https://www.britannica.com/> (дата звернення: 05.03.2021).

10. Image Quizzes. URL : <https://dictionary.cambridge.org/plus/quiz/image/> (дата звернення: 05.03.2021).

11. Kulichenko A. Polyezhayev Y. Innovative information and communication technologies for ergotherapists applied during English learning in Ukraine. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. V 10. № 02. P. 228– 233. DOI: www.doi.org/10.33543/1002

12. Курыкылысія. V. Effective foreign language training through educational technology with the use of dictionaries. *Advanced Education*. 2017. Issue 8. P. 41–48.

13. Longman Dictionary of Contemporary English. URL : <https://www.ldoceonline.com/> (дата звернення: 05.03.2021).

14. Macmillan Dictionary. URL : <https://www.macmillandictionary.com/> (дата звернення: 05.03.2021).

15. New words – 10 May 2021. URL : <https://dictionaryblog.cambridge.org/2021/05/10/new-words-10-may-2021/> (дата звернення: 10.05.2021).

16. Nurmukhamedov U. Online English-English Learner Dictionaries Boost Word Learning. *English Teaching Forum*. 2012. Number 4. P. 10–15. URL :